

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף מדעים
הפיקוח על הוראת המתמטיקה

המועצה הישראלית לצרכנות
ISRAEL CONSUMER COUNCIL

עושים חשבון להגינות מתמטיקה והגינות בצרכנות יחידת לימוד לכיתות ה'

התכנית פותחה ביוזמת המועצה הישראלית לצרכנות ומשרד החינוך

צוות היגוי התכנית:

משרד החינוך

ד"ר ניר מיכאלי – יו"ר המזכירות הפדגוגית
דנה פרידמן – מפמ"ר מדעי החברה ומנהלת המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים

המועצה הישראלית לצרכנות

עו"ד אהוד פלג – מנכ"ל המועצה לצרכנות
שלמה זיס – מנהל מחלקת חינוך ומידע

צוות פיתוח:

משרד החינוך

ד"ר דורית נריה – מפמ"רית מתמטיקה, יסודי
שרה רייכמן – מדריכה ארצית למתמטיקה
תמי גירון – מדריכה ארצית למתמטיקה

המועצה הישראלית לצרכנות

איילה שקד – מפתחת הדרכה והסברה
שי שקד עובדיה – מפתחת הדרכה והסברה
ניצן רבינא – מפתחת ומנחת קבוצות

עריכה לשונית: אודי לוינגר

עיצוב: טריגון עיצובים

לפניות: education@consumers.org.il
© כל הזכויות שמורות למועצה הישראלית לצרכנות ולמשרד החינוך

הגינות בצרכנות

חינוך לערכים ובכללם ערך ההגינות מהווה חלק מרכזי מתפיסת תפקידה של מערכת החינוך.

ערך ההגינות משלב בתוכו מגוון רחב של ערכים נלווים כגון: כבוד הדדי, יושר ושקיפות. ערכים שראוי כי בוגרי מערכת החינוך, אנשי העסקים של המחר, יאמצו אל ליבם ויפנימו כערך מוביל בחייהם העתידיים.

אמר הלל הזקן: 'מה ששנוא עליך - אל תעשה לחברך'. זהו הבסיס לעיקרון ההגינות - זכותו הבסיסית של כל אדם בחברה האנושית! התכנית "חינוך להגינות" נועדה לשפר את דמותה של החברה הישראלית על-ידי חיזוקו של ערך ההגינות בתחום השכיח ביותר בחיי היום-יום שלנו - תחום הצרכנות.

נראה כי במערכות היחסים בין בתי עסק וצרכנים בישראל, ההגינות היא ערך שיש לטפחו ולחזקו.

העיסוק בערך זה במסגרת התכנית ובתוך תחומי הדעת מאתגרת את התלמיד לעסוק בסוגיות משמעותיות וחשובות הקשורות למערכות היחסים הבין אישיים בתחומי חיים שונים, מאירה את שיקולי הדעת של כל אחד מהצדדים ומעודדת בחינת דילמות שונות בראיה ביקורתית וחשיבה מושכלת לגבי מגוון דרכי תגובה ופעולה במצבים של חוסר הגינות.

אהוד פלג, עו"ד

מנכ"ל המועצה הישראלית לצרכנות

מיכל כהן

מנכ"לית משרד החינוך

רקע

התכנית "הגיונות בצרכנות" בוחנת את שילובו של ערך ההגיונות בחברה הישראלית בכלל ובחיי המסחר בישראל בפרט. את הערך הזה חשוב לחזק ולקדם בחברה הישראלית, שכן הוא מכנס תחתיו יסודות חשובים לחברה שלנו בכל תחומי החיים.

הערכים שבבסיס ההגיונות - כבוד הדדי, ישר ויושרה, שקיפות ואמינות – הם בעלי חשיבות רבה ורלוונטיים גם לנושא הצרכנות. התפיסה המוסרית והחינוכית היא שהערכים האלה אינם באים בהכרח על חשבון אינטרסים כלכליים לגיטימיים של בעלי העסקים או של הצרכנים.

מערך הפעילות **מתמטיקה ו"הגיונות בצרכנות"** משלב את הנושא הגיונות בצרכנות יחד עם יעדי תכנית הלימודים במתמטיקה לכיתות ה'.

הסוגיות הצרכניות השונות מזמנות תרגול בנושאים הנמצאים בתכנית הלימודים במתמטיקה לכיתה ה', כגון: חקר נתונים, שאלות רב שלביות במספרים טבעיים ושאלות בשברים. התלמידים עוברים תהליך המשלב את שני היעדים העיקריים של התכנית – חשיפה לנושאי הגיונות אותנטיים והסקת מסקנות מתוך עריכת חישובים לגבי מחירים של מוצרים.

היות והתלמידים מתבקשים להגדיר לעצמם מהי מידת ההגיונות של בית העסק, המסקנות הסופיות שאליהן נדרשים התלמידים להגיע אינן רק מספריות, אלא גם ערכיות.

הביטוי העיקרי של ערך ההגיונות במערך זה הוא השקיפות – הצורך במידע נגיש ובהעברת מידע מלא ומדויק לצרכן. לפי נקודת המבט הזו, המשמעות של **הגיונות בצרכנות** היא להציג לפני הצרכן מידע זמין, מלא ומדויק ולא להטעות אותו, כדי שהוא יוכל להגיע למסקנות הטובות ביותר מבחינתו. הפעילויות בשיעור הראשון במערך מכוונות תחילה להבנת המושג הגיונות ולבחינתו על-ידי התלמידים. בשיעורים השני והשלישי נלמד נושא ההגיונות בצרכנות על היבטיו השונים.

שיעור	מטרות עיקריות	נושאים בתכנית הלימודים במתמטיקה	פעילויות עיקריות
שיעור 1 על הגינות ושקיפות	<ul style="list-style-type: none"> המחשת הצורך בקבלת מידע מלא חשיפה לסיטואציות אותנטיות המערבות הגינות וחוסר הגינות ושיפוטן הבנה שתפיסות ההגינות משתנות מאדם לאדם 	<ul style="list-style-type: none"> חקר נתונים 	<ul style="list-style-type: none"> סיפור שמתחיל מהסוף דירוגי הגינות אישיים בניית מדד הגינות כיתתי
שיעור 2 לא הוגן? לא קונה!	<ul style="list-style-type: none"> חשיפה לתחום ה"הטעיות בפרסום" ולהשפעתו המזיקה על הצרכנים תרגול פתרון בעיות רב שלביות במספרים טבעיים כעניין שבשגרה לפני עריכת קניות הגברת המודעות לחשיבות ההגינות שמגלים בתי עסק כלפי לקוחותיהם 	<ul style="list-style-type: none"> שאלות רב שלביות במספרים טבעיים 	<ul style="list-style-type: none"> תכנון מסיבה לפי הקטלוג הפרסומי של החברה חשיפת התקנון המלא של החברה עיבוד התחושות בעקבות גילוי ההטעיה בפרסום
שיעור 3 בלשי הגינות	<ul style="list-style-type: none"> תרגול קנייה מושכלת בהתבסס על חישובים מתמטיים, בדגש על ערך השקיפות בפרסום תרגול מיומנויות מתמטיות, כגון: הצבה בטבלאות, עריכת חישובים ופתרון בעיות מילוליות 	<ul style="list-style-type: none"> שאלות בשברים פשוטים השוואת שברים 	<ul style="list-style-type: none"> זיהוי פרסום מטעה בניית פרסומת שיווקית הכוללת פרסום מטעה תרגול עריכת קנייה מושכלת, משתלמת והגונה

הבהרה: השמות והאירועים בחוברת זו הינם פרי דמיונם של כותבי התכנית. כל דמיון לשמות ואירועים במציאות הינו מקרי בהחלט.

שיעור 1 על הגינות ושקיפות

מטרות

- התלמידים ייחשפו לערכי ההגינות והשקיפות בצורה חווייתית הנוגעת אליהם ולעולמם.
- התלמידים יתנסו בחקר נתונים של סוגיות המערבות הגינות ושקיפות.
- התלמידים יבחנו את עמדותיהם האישיות כלפי סוגיות של הגינות ושקיפות וישפטו "מידות" של הגינות וחוסר הגינות.
- התלמידים יכירו בכך שתפיסות ההגינות הן אישיות ומשתנות מאדם לאדם.

נושאים בתוכנית הלימודים במתמטיקה

- חקר נתונים

מהלך השיעור:

- שלב א' - "סיפור שמתחיל מהסוף": פעילות להמחשת הצורך בקבלת מידע מלא.
- שלב ב' - "בחן את המקרה": דירוג אישי של סוגיות לפי מידת הגינות.
- שלב ג' - בניית מדד הגינות כיתתי ודיון נלווה.
- שלב ד' - סיכום השיעור.

עזרים:

- מצגת "הסיפור שמתחיל מהסוף" הזמינה בקישור הבא:
<http://www.consumers.org.il/files/2015/edu/sipur.pptx>
לחילופין, רק אם אין את האמצעים הדרושים לשימוש במצגת, ניתן להעביר את הפעילות בעזרת שימוש בלוח (ההסבר בתוך הפעילות).
- דף עבודה להדפסה לכל תלמיד: "בחן את המקרה" (נספח 1).
- 8 דפי דיאגרמות כיתתיים להדפסה (נספח 2).

שלב א' - "סיפור שמתחיל מהסוף": הסיפור על איש עם לב ענק וארנק

מטרת הפעילות היא להמחיש את הצורך בקבלת מידע מלא לפני שאנו שופטים אדם או מקרה מסוים, כמו גם לפני שאנו מקבלים החלטה בנושאים שונים.

לצורך הפעילות, המורה יכתוב על הלוח סיפור במקטעים, שלא על פי סדר התרחשותם. הסדר המבלבל של אופן הצגת הסיפור צפוי לגרום לתלמידים לשפוט את הדמויות בצורה שונה: פעם אחת במהלך הסיפור ופעם שנייה בסיומו, בעת שייחשפו לתמונה המלאה. או אז יבינו התלמידים כי קודם לכן לא היה בידם המידע השלם הנדרש כדי לשפוט את הדמויות ואת המקרה כהלכה.

מטרה: בטבלה שלפניך מפורט הסדר הנדרש של כתיבת המשפטים על הלוח לצורך הפעילות וכן הסדר הכרונולוגי של המשפטים הסיפור: יש לכתוב את המשפטים על הלוח בסדר הזה:

בסיום הפעילות, המשפטים על הלוח יהיו כתובים כך: (לפי סדר ההתרחשות הכרונולוגי של האירועים בסיפור)	סדר כתיבת המשפטים על הלוח לצורך הפעילות
הסיפור על איש עם לב ענק וארנק	5
מוטי הלך ברחוב כשראה להטוטן מציג מופע רחוב ומסביבו קהל רב מוחא כפיים וצוהל	2
לפתע הבחין בגברת מהודרת ששלחה את ידה אל תיקו של אחד האנשים בקהל. הגברת לקחה מהתיק ארנק אדום וגדול ומיהרה להסתלק לכיוון הפארק הסמוך מיד אחר-כך שמע צעקות: "נעלם לי הארנק! נעלם לי הארנק!"	3
מוטי עקב אחרי הגברת בשקט רב. לפתע ראה ארנק אדום גדול נשמט מתוך תיקה. הוא מיהר אל הארנק, לקח אותו והתרחק משם במהירות.	1 כתבו את המשפט הראשון בחלק התחתון של הלוח ומקמו בהתאם את המשפטים הבאים, לפי סדר הצגתם על הלוח.
מוטי חזר למקום המופע והחזיר לאיש את ארנקו האדום	4

מהלך הפעילות:

המורה יציג לתלמידים את המשפט הראשון בסיפור באמצעות מצגת
<http://www.consumers.org.il/files/2015/edu/sipur.pptx>
 או באמצעות כתיבתו על הלוח.

מוטי עקב אחרי הגברת הסקט רב
לפתע ראה ארנק אצום לצול נשט מתוק תיקה
הוא מיהר אל הארנק, לקח אותו והתרחק משם במהירות

שאלות לתלמידים: מה דעתכם על מוטי? איזה מן אדם הוא? מה אתם חושבים שהוא עושה? מה הייתם עושים אם הייתם רואים אדם שנוהג כך?

לאחר מכן מציגים את המשפטים המשלימים של הסיפור: בכל פעם משפט אחד בלבד, שיופיע מעל או מתחת למשפט הראשון:

במצגת- יש ללחוץ על העכבר לחיצה אחת בכל פעם לחשיפת המשפט הבא.
בשימוש בלוח- יש לכתוב את המשפטים לפי הסדר והמיקום בלוח, כפי שמפורט בטבלה בעמוד הקודם.
 מוסיפים את המשפט הבא:

מוטי הלך ברחוב כשראה להטאון מצויג מופע רחוב ומסביבו קהל רב
מוחא כפיים וצוהל.

שאלות לתלמידים: האם אנו יכולים לשער מה יקרה עכשיו? מה מוטי מתכנן לעשות? לאחר מכן מוסיפים את המשפט הבא:

לפתע הבחין בגברת מהוצרת שאלחה את ידה אל תיקו של אחד
האנשים בקהל. הגברת לקחה מהתיק ארנק אצום וצול ומיהרה
להסתלק לכיוון הפארק הסמוך.
מיז אחר-כך שטע צעקות: "נעלם לי הארנק! נעלם לי הארנק!"

מוסיפים את המשפט הבא:

מוטי חזר למקום המופע והחזיר לאיש את ארנקו האצום.

שאלות לתלמידים: מה אתם חושבים עכשיו על מוטי? האם דעתכם עליו השתנתה? מדוע? מה גרם לשינוי?

מוסיפים את המשפט האחרון (מופיע בראש המצגת או בראש הלוח, ככותרת לסיפור):

הסיפור על איש עם לב ענק וארנק

המורה יסכם:

רק כאשר יש בידינו את כל הפרטים המדויקים, אנו יכולים לראות את התמונה השלמה בצורה מובנת וברורה. מצב זה נקרא **שקיפות**. במצב של שקיפות אנו יכולים לשפוט טוב יותר מקרים ואנשים ולקבל החלטות בצורה יותר טובה.

להמחשה, חשבו מה הייתה דעתכם על מוטי, גיבור הסיפור שלנו, בתחילת הסיפור, במהלכו ובסופו. בהתחלה חשבנו שהוא גנב, אך דעתנו השתנתה מן הקצה אל הקצה והוא התגלה כאיש טוב שעוזר לזולת.

שקיפות היא אחד ההיבטים של ערך ההגינות. משמעות השקיפות בהקשר של ערך ההגינות היא העברת מידע אמין, שלם ומדויק לאדם שמולנו. לעתים יהיה זה הורה, חבר או מורה, לעתים יהיה זה אדם זר שצריך מאתנו משהו או שאנו זקוקים לדבר מה ממנו. בכל המקרים הללו ובעוד רבים אחרים עלינו להיות הוגנים, כפי שנצפה ליחס הוגן מהצד השני. אך האם כולנו תופסים את ערך ההגינות באותו אופן? נברר זאת בפעילות הבאה.

שלב ב' - "בחן את המקרה": דירוג אישי של סוגיות לפי מידת הגינות

האם ההגינות היא ערך של שחור ולבן? האם מתקיימים רק שני מצבים: הגינות וחוסר הגינות, או שאולי יש גם מצבי ביניים? בפעילות זו נבדוק זאת לעומק.

מהלך הפעילות:

יש לחלק לכל תלמיד דף עבודה (בן 2 עמודים) ובו 8 מקרים שונים של הגינות (נספח 1). על כל תלמיד לנקד את המקרים השונים לפי מידת הגינותם בעיניו. הציונים נעים בין 1 ל-5, כאשר הספרה 5 מסמלת את מידת ההגינות הגבוהה ביותר.

נספח 1 - דף עבודה לתלמיד: "בחן את המקרה"

לפניך 8 מקרים העשויים לכלול גילויים של חוסר הגינות.

קראו היטב את המקרים ותנו להתנהלות המתוארת בהם ציון של הגינות. השתמשו במספרים: 1 2 3 4 5

1 - מידת הגינות נמוכה מאוד

5 - מידת הגינות גבוהה מאוד

בעת מתן ציון ההגינות, עליך להתייחס לאחת או יותר מהנקודות הבאות:

- עד כמה ההטעיה בסיפור הייתה מכוונת ומתוכננת.
- עד כמה הצד שנפגע היה מוחלש ופגיע, ועד כמה ניצלו חולשה או מצוקה שלו.
- עד כמה הנזק שנגרם לצד הנפגע היה גדול.
- באיזו מידה צד אחד הרוויח על חשבון הצד האחר.

הסבר/ הערות	דירוג ההגינות שלי	המקרה	
		לילדי הנבחרת בקפיצה לגובה הייתה תחרות חשובה יום לפני המבחן. לכן המורה החליטה להוסיף רק להם 5 נקודות בונים במבחן.	1 בונים לקופצים לגובה
		כשאני משחקת עם אחותי הקטנה ההורים שלי מרוצים ומרשים לי לשחק במשחקי מחשב גם מעבר לשעות הרגילות. אני מדליקה את המחשב ואומרת לה שנעשה תורות, אבל רוב הזמן אני משחקת ורק מדי פעם אחרי שאני מסיימת את התור שלי, אני אומרת לה: 'כל אחת שני תורות'. היא מסכימה, ואני עושה תור נוסף. אחר כך אני אומרת לה: 'כל אחת שלושה תורות' ושוב אני עושה תור נוסף. רק לפעמים אני נותנת גם לה לשחק כדי שלא תבכה.	2 משחקי מחשב
		כאשר עידו היה לבד בבית, השכנה שלו הביאה לו שתי שקיות ממתקים קטנות: אחת לו ואחת לאחותו. אף אחד לא ידע על כך. כשעידו סיים לזלול את השקית שלו הוא אכל גם קצת מהשקית של אחותו ורק לאחר מכן נתן לה את השקית.	3 שקיות הממתקים של עידו

		<p>שלי, ילדה בכיתה ג', ביקשה לקנות במבה ב-5 שקלים. היא נתנה למוכר מטבע של 10 שקלים והוא בטעות החזיר לה מטבע של 2 שקלים במקום מטבע של 5 שקלים. שלי העמידה אותו על טעותו וביקשה את כל העודף המגיע לה בחזרה. המוכר, שהיה עסוק באותו זמן עם אנשים אחרים בטלפון ובחנות, הוציא מטבע מן הקופה ואמר בכעס: 'קחי את העודף שלך'. גם הפעם המוכר טעה, אך הפעם נתן לה יותר מדי עודף: מטבע של 10 שקלים. שלי ניסתה להגיד למוכר שטעה בשנית אך הוא התעלם ממנה. לכן היא לקחה את המטבע והלכה לביתה.</p>	<p>4 המטבע שלי</p>
		<p>מדי פעם אני עושה בייביסיטר לילדים של השכנה שלי והיא סומכת עליי מאוד. לפני כחודש היא ביקשה ממני לשמור ערב מסוים לבייביסיטר, משום שיש לה אירוע מאוד חשוב באותו יום. יום לפני הערב שקבענו, הודיעו לנו על שינוי תאריך של מבחן חשוב והייתי חייבת לשבת וללמוד. לאחר התלבטות הודעתי לשכנה שלי שלא אוכל להגיע כמו שקבענו.</p>	<p>5 הבייביסיטר</p>
		<p>ליד הבית שלי יש סופרמרקט שמחלק דוגמיות חינם של סוגי יוגורט, גבינות וממרחים בימי שישי. ביום שישי האחרון הייתי אצל חבר והלכנו עם אחיו הגדול לסופר ועשינו שם "ארוחת בוקר". עמדנו ליד הדוכנים שמחלקים אוכל בחינם ואכלנו עד שכאבה לנו הבטן.</p>	<p>6 יום שישי בסופר</p>
		<p>בזמן שמדדתי חולצה בחנות בגדים עשיתי בחולצה חור בטעות. חברתי אמרה לי לבקש הנחה על הפגם אך כשהראיתי את החור למוכרת הרגשתי לא בנוח ואמרתי לה שהוא נוצר בזמן שמדדתי.</p>	<p>7 חור בחולצה</p>
		<p>אתמול הלכתי ברחוב ולפתע ראיתי על המדרכה שטר מקופל של 200 שקלים. לקחתי אותו ושמתי בכיס. נכנסתי לחנות ועמדתי מאחורי אישה שרצתה לשלם וחיפשה את הכסף שלה. שמעתי אותה אומרת למוכר שהיא לא מבינה לאן נעלם השטר הגדול שהיה לה כרגע בכיס. הוצאתי את השטר שמצאתי ושאלתי אותה אם זה שלה. היא אמרה שכרגע זה היה אצלה בכיס והודתה לי מאוד.</p>	<p>8 השטר שנפל מהכיס</p>

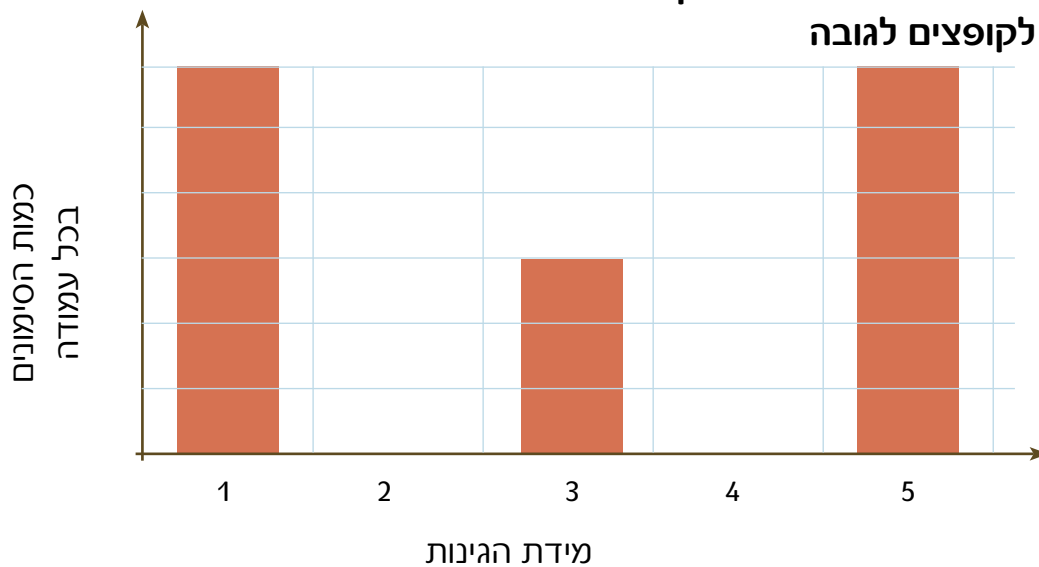
שלב ג' - בניית מדד הגינות כיתתי ודין נלווה

מטרת הפעילות היא להבין שתפיסות ההגינות משתנות מאדם לאדם.

מהלך הפעילות:

בהמשך לפעילות הקודמת, מתבקשים כעת התלמידים לסמן את הדירוגים האישיים שלהם על גבי 8 דפי דיאגרמות שייתלו על קירות הכיתה. כל דף עם דיאגרמה מייצג מקרה אחד מתוך 8 המקרים שהוצגו בדף העבודה "בחן את המקרה". סימוני התלמידים יתבצעו בעזרת עיפרון, טוש או מדבקה. **בדף לדוגמה** ניתן לראות שהסימון על גבי הדיאגרמה יוצר מעין "מדד הגינות כיתתי", ובעזרתו ניתן לראות את ההבדלים בתפיסות ההגינות בין התלמידים השונים בכיתה.

דף לדוגמה - דיאגרמה של מקרה הגינות מס' 1: בנוס לקופצים לגובה

הדיאגרמה מראה כי מספר התלמידים שניקדו את המקרה בציון 1 (המבטא מידת הגינות נמוכה מאוד) שווה למספר התלמידים שניקדו את המקרה בציון 5 (המבטא מידת הגינות גבוהה מאוד). תלמידים אחרים דירגו את המקרה בציון 3 (המבטא מידת הגינות בינונית). כלומר, ניכר שיש כאן תפיסות שונות מבחינה מהותית של המושג הגינות.

אזכרה:

- יש לתלות את דפי הדיאגרמות ברחבי הכיתה (מופיעים בתצורת הדפסה בעמודים 30-37, כנספח 2) ולבקש מהתלמידים לעבור ביניהם ולסמן על גביהם את הדירוגים האישיים שלהם, כפי שסימנו בדפי העבודה האישיים קודם לכן.
- לאחר השלמת הדיאגרמות של המקרים, ניתן יהיה לבחון האם הייתה הסכמה גורפת על מקרים מסוימים והאם יש מקרים שנויים במחלוקת. ננסה למפות את המקרים השונים ואת התגובה הכוללת של התלמידים לגביהם. מכאן יתפתח דיון שמטרתו להבין את המקור לשוני בתפיסות ההגינות בין התלמידים, במטרה להגדיר את גבולות ההגינות הנכונים לנו כחברה וכקהילה.

תחילה ננסה להבין את הממצאים:

- מהם המקרים שבהם ניכרה תמימות דעים? (בהם כלל תלמידי הכיתה חשבו שהמקרה מתאר מידת הגינות נמוכה מאוד או גבוהה מאוד).
- כיצד ניתן לראות זאת? (לפי השונות בהתפלגות של סימוני התלמידים: במקרים בהם ניכרה תמימות דעים, רוב תלמידי הכיתה יתנו את אותו ציון של הגינות למקרה האמור)
- היכן הדעות היו חלוקות?
- היכן לא ניתן להכריע חד-משמעית?

לאחר מכן נקיים דיון עם התלמידים על ההבדלים בתפיסות הגינות מתלמיד לתלמיד:

- מדוע כל אחד דירג בצורה שונה את המקרים השונים?
- מה מאפיין את המקרים שנתפסים בעיניכם כפחות הוגנים?
- האם יש תפיסה נכונה יותר ונכונה פחות? האם אנו יכולים להחליט מי צודק יותר ומי פחות מבין התלמידים שנתנו ציונים שונים של הגינות לאותו מקרה?

שלב ד' - סיכום השיעור

בשיעור זה ראינו כי ערך הגינות יכול לבוא לידי ביטוי בתחומים רבים בחיים: במשפחה, בין חברים, בבית הספר, בקניות ועוד. בנוסף, גילינו כי גם מושג השקיפות קשור לערך הגינות, מכיוון שכאשר אנו מעבירים מידע אמין, שלם ומדויק לאדם שעומד מולנו, אנו למעשה נוהגים בשקיפות ובהגינות.

ראינו כי ערך הגינות הוא לכאורה מושג שנראה ברור, אולם כשבדקנו את הנושא לעומק מצאנו כי קיימים הבדלים בתפיסות הגינות (המשתנות מאדם לאדם), וכי יש דעות שונות בנוגע לשאלה מהי הגינות.

כולם מסכימים שהגינות היא ערך חשוב, ושככל שהחברה שבה אנו חיים תהיה הגונה יותר, כך היא תהיה גם טובה יותר. בשיעור זה ראינו כי על אף ההסכמה הכללית, כאשר אנו מנסים לפרוט את הגינות למקרים שונים, כל אחד רואה את הדברים מנקודת מבט שונה, ובמקרים רבים אין הסכמה על מידת הגינות של מקרה מסוים.

לסיכום, נבקש מהתלמידים לתת דוגמאות של מקרים שבהם הם נפגעו מחוסר הגינות, ונשאל:

- אילו תחושות מתעוררות בנו כאשר אנו נפגעים מחוסר הגינות? אילו רגשות עולים בנו?
- האם התחושות הלא נעימות הקשורות במקרים אלו יכולות למנוע מאתנו לנהוג כך עם אחרים בעתיד?

בשיעורים הבאים נדבר על חוסר הגינות בתחום שבו אנו נתקלים מדי יום: צרכנות. האם נתקלתם במקרים של חוסר הגינות בחנויות או בבתי עסק שבהם קניתם או שקיבלתם בהם שירות מסוים?

דוגמה 1: קנינו כדורגל, וכשניסינו לנפח אותו גילינו שהיה בו חור. המוכר אמר שאנחנו עשינו את החור וסירב להחליף את הכדור.

דוגמה 2: ההורים שלי הטילו עליי משימה – למצוא לעצמי את בגד הג'ודו שאני רוצה במחיר שהם מסכימים לקנות. אחרי חיפוש מצאתי חליפת ג'ודו בהנחה גדולה ונסענו לחנות לקנות אותה. כשהגענו לחנות גילינו שההנחה היא לחברי מועדון בלבד וכי המחיר בשבילנו הוא גבוה בהרבה.

שיעור 2 לא הוגן? לא קונה!

מטרות

- התלמידים ייחשפו לתחום ההטעיות בפרסום, שהוא אחד ההיבטים של חוסר ההגינות בצרכנות.
- התלמידים יתנסו בסיטואציה המדמה חוסר הגינות בצרכנות ויבדקו את מידת השפעתה על הצרכן.
- התלמידים יתרגלו פתרון שאלות רב שלביות במספרים טבעיים.
- התלמידים יבינו את הצורך בעריכת חישובים, בהשוואה ובבדיקה בזמן הקניות.
- התלמידים יגבירו את מודעותם לחשיבות ההגינות שמגלים בתי עסק כלפי לקוחותיהם.

נושאים בתוכנית הלימודים במתמטיקה

- שאלות רב שלביות במספרים טבעיים.

מהלך השיעור

- שלב א' - "מתכננים מסיבה": תרגול חישובים מתמטיים לצורך קניות, במגבלות תקציב ובהתאם לקטלוג פרסומי.
- שלב ב' - "בכפוף לתקנון": חשיפת התקנון המלא של החברה, השונה משמעותית מהקטלוג הפרסומי - לרעת הצרכן.
- שלב ג' - דיון בעקבות התחושות הנלוות לגילוי ההטעיה בפרסום וחוסר ההוגנות המשתמע ממנה.
- שלב ד' - סיכום השיעור.

עזרים

- "מתכננים מסיבה": דף עבודה (נספח 1).
- הקטלוג הפרסומי של חנות "מסיבה בריבוע" (נספח 2).
- התקנון המלא של חנות "מסיבה בריבוע" (נספח 3).

*** יש להדפיס את כל העזרים לשיעור זה בכ-10 עותקים. כל קבוצת עבודה, המונה כ-3-4 תלמידים, תקבל עותק אחד מכל נספח (התקנון המלא יחולק לתלמידים רק לקראת סיום השיעור).

- טבלת Excel "בכפוף לתקנון" הזמינה בקישור הבא:
<http://www.consumers.org.il/files/2015/edu/kupa.xlsx>
לחילופין, ניתן להעביר את הפעילות ללא מחשב בעזרת שימוש בלוח (ההסבר בתוך הפעילות).

שלב א' - "מתכננים מסיבה": תרגול חישובים מתמטיים בהתאם לקטלוג פרסומי

מטרת הפעילות היא לתרגל את התלמידים לבצע חישובים מתמטיים כעניין שבשגרה לפני עריכת קניות. במסגרת הפעילות יידרשו התלמידים לתכנן מחדש את סל הקניות שלהם, אחרי החישוב הראשוני, כאשר יתברר להם שהסל המקורי חורג ממסגרת התקציב שהוגדרה לביצוע המשימה.

מהלך הפעילות:

יש לחלק את התלמידים לקבוצות עבודה של 3-4 תלמידים בקבוצה ולחלק לכל קבוצה עותק אחד של **נספח 1** ובו פירוט המשימה: חישוב מחירים של מוצרים הנדרשים לטובת מסיבת כיתה במסגרת תקציב של 950 ש"ח.

בנוסף, יש לחלק לכל קבוצה עותק אחד של **נספח 2**, שהוא הקטלוג הפרסומי של החנות "מסיבה בריבוע" ובו מפורטים מחירי המוצרים בחנות. לצורך הפעילות ניתן לרכוש את המוצרים בחנות זו בלבד.

ההסבר המלא לפעילות מופיע בנספחים 1 ו-2:

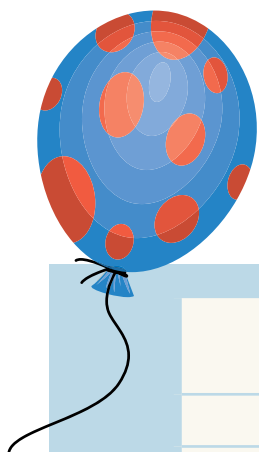
נספח 1 - דף עבודה לתלמיד - "מתכננים מסיבה"

לצוות תכנון המסיבה שלום רב,
עליכם לערוך את הקניות למסיבת הסיום של הכיתה.
במסיבה צפויים להשתתף 38 ילדי הכיתה.
לפי החלטת הוועד המארגן, עומד לרשותכם תקציב של 950 ש"ח.

עליכם לרכוש את המוצרים הבאים:

1. הפתעות - מתנה קטנה אחת לכל תלמיד.
2. קישוטים - כ-50 יחידות קישוט שיספיקו לאולם כולו.
3. כיבוד – חטיפים וממתקים. הכיבוד יוגש בקערות גדולות שתמלאו במהלך המסיבה. כדי שיהיה מספיק כיבוד לכולם, עליכם לחשב כמות של כ-3 אריזות חטיפים לכל ילד.
4. די-ג'יי שיתקלט במסיבה.
5. פרס למנצח/ת בתחרות - פרס גדול אחד.
6. פרסי תנחומים לכ-10 מהמשתתפים.

ארגנו את קניותיכם בטבלה, לפי דף הפרסום של חנות "מסיבה בריבוע"

לתשלום	מספר פריטים	המוצר
		הפתעות
		קישוטים
		חטיפים מלוחים
		חטיפים מתוקים
		סוכריות
		שוקולדים
		עוגיות
		מרשמלו
		די-ג'יי
		פרס למנצח
		פרסי תנחומים
		סה"כ:

קטלוג לחנות "מסיבה בריבוע"

צלחות מעופפות

מטקות וציוד פנאי נוסף
במחיר 10 ש"ח ליחידה בלבד

2 יחידות חינם על קנייה ממוצרי החנות

הפתעות מגניבות
למסיבות
ב-3 ש"ח בלבד!!

לקוחות החנות לא מפסיקים לרקוד:

קניתם אצלנו??

הזמינו די ג'י למסיבה שלכם

ב50% הנחה

מחיר רגיל: 600 ש"ח

מבצע!!

זוג גלגליות מקצועי

ב-150 ש"ח בלבד

לקונים בסכום מעל 150

ש"ח ממוצרי החנות

(מחיר מקורי - 250 ש"ח)

**בלונים
פיצוץ**

בלונים מפוארים,
קישוטים וקונפטי

2.5 ש"ח בלבד ליחידה

מבצע ענק במחלקת הכיבוד!!

קונים שתי אריזות ומקבלים את השלישית בחינם
מחיר כל אריזה - 3 ש"ח

כל הכיבוד - כיבוד מושלם למסיבה עם כבוד!!

עוגיות

חטיפים
מתוקים

מרשמלו

חטיפים
מלוחים

סוכריות

שוקולדים

אמורה - תוצאות החישוב הצפויות בהסתמך על הקטלוג הפרסומי של חברת "מסיבה בריבוע":

1. רכישת הפתעות לכל משתתפי המסיבה: 114 ש"ח (3 שקלים למתנה קטנה x 38 תלמידים)
2. רכישת קישוטים למסיבה: 125 ש"ח (50 יחידות קישוט x 2.5 שקלים ליחידה)
3. רכישת חטיפים: 228 ש"ח (3 שקלים לאריזה x 38 תלמידים x 2 אריזות חטיפים שיש לשלם עליהן ומקבלים את האריזה השלישית בחינם מכיוון שכתוב 'קונים שתי אריזות חטיפים ומקבלים את האריזה השלישית חינם')
4. הזמנת די-ג'יי בהנחה דרך החנות: 300 ש"ח (יש להוריד 50% מהמחיר המלא: 600 ש"ח)
5. רכישת פרס ראשון למנצח בתחרויות המסיבה - גלגיליות שבמבצע בחנות: 150 ש"ח (מכיוון שהתלמידים עתידים לקנות בסכום הגבוה מ- 150 ש"ח)
6. רכישת 10 פרסי תנחומים: 80 ש"ח (8 ערכות x 10 שקלים כל אחת וקבלת 2 ערכות חינם)

סכום הקנייה הכולל:

997 ש"ח (נזכיר שהתקציב אמשימה הוא 950 ש"ח באבד אלא חריגות)

מומלץ להקצות לתלמידים זמן נוסף כדי לחשב מחדש את סל הקניות שלהם, מעת שיתברר שהסל המקורי חורג ממגבלות התקציב שהוגדר - 950 ש"ח. על התלמידים להחליט האם הם מוותרים על מוצרים מסוימים או מפחיתים בכמויות הקנייה בחלק מן המוצרים כדי לעמוד במסגרת התקציב.

שלב ב' - "בכפוף לתקנון": חשיפת התקנון המלא של החברה, השונה משמעותית מהקטלוג הפרסומי - לרעת הצרכן.

מטרת הפעילות היא להמחיש לתלמידים את ההשלכות המזיקות של תופעת ההטעיה בפרסום, המבטאת חוסר הגינות בצרכנות מקרב בתי עסק כלפי צרכנים.

מהלך הפעילות:

התלמידים יציגו למורה את סל הקניות המתוקן שחישבו והמורה תדמה את הקופה הרושמת בחנות בעזרת שימוש בלוח או באמצעות טבלת Excel הזמינה בקישור שלהלן:
<http://www.consumers.org.il/files/2015/edu/kupa.xlsx>

• בשימוש בלוח -

בעמודה "מספר פריטים" המורה תרשום את כמות הפריטים שהתלמידים החליטו לרכוש מכל מוצר.

בעמודה "לתשלום" המורה תרשום את המחירים האמיתיים והגבוהים בהרבה של המוצרים, כפי שהם מופיעים בתקנון המלא של החנות (ראו נספח 3 – בעמוד 22). זוהי למעשה הטעיה בפרסום!

לאור השינויים במחירים בתקנון המלא לעומת הקטלוג הפרסומי של החנות, התלמידים יגלו כי אין להם אפשרות לרכוש חלק ניכר מהמוצרים הנדרשים למסיבת הסיום (במסגרת התקציב שהוגדרה).

בסיום הפעילות, יש לחלק לתלמידים את התקנון המלא של החנות "מסיבה בריבוע" (נספח 3).

מאזנה: דוגמה לטבלה שיש לצייר על הלוח

השינויים בתקנון המלא קיימים במוצרים הבאים:
***חטיפים ושוקולדים** - המבצע 2+1 על אריזות החטיפים אינו כולל חטיפים מתוקים ושוקולדים

****די. ג'יי** - 600 ₪ - 300 ₪ רק לקונים בסכום הגבוה מ-1650 ₪

*****גלגיליות** - 250 ₪ (150 ₪ רק לחברי מועדון והחברות במועדון עולה 100 ₪)

המוצר	מספר פריטים	לתשלום
הפתעות	38	114
קישוטים	50	125
חטיפים מלוחים	לפי החלטת התלמידים	תלוי החלטת התלמידים
חטיפים מתוקים*		
סוכריות		
שוקולדים*		
עוגיות		
מרשמלו		
די-ג'וי**	1	600
פרס למנצח***	1	250
פרסי תנחומים	8	80
סה"כ:		

• בשימוש ב-Excel המחירים בעמודה "לתשלום" יופיעו באופן אוטומטי.

קטלוג לחנות "מסיבה בריבוע"

צלחות מעופפות

מטקות וציוד פנאי נוסף
במחיר 10 ש"ח ליחידה בלבד

2 יחידות חינם על קנייה ממוצרי החנות

הפתעות מגניבות
למסיבות
ב-3 ש"ח בלבד!!

לקוחות החנות לא מפסיקים לרקוד:

קניתם אצלנו??
הזמינו די ג'י למסיבה שלכם

ב50% הנחה

מחיר רגיל: 600 ש"ח

לקונים בסכום הגבוה מ- 1,650 ש"ח בלבד!!!

מבצע!!!

זוג גלגליות מקצועי

ב-150 ש"ח בלבד
לקונים בסכום מעל 150 ש"ח
ממוצרי החנות (מחיר מקורי - 250 ש"ח)
* לחברי מועדון בלבד
עלות הצטרפות למועדון - 100 ש"ח לשנה

בלונים פיצוץ

בלונים מפוארים,
קישוטים וקונפטי
2.5 ש"ח בלבד ליחידה

מבצע ענק במחלקת הכיבוד!!

קונים שתי אריזות ומקבלים את השלישית בחינם
מחיר כל אריזה - 3 ש"ח

כל הכיבוד - כיבוד מושלם למסיבה עם כבוד!!

עוגיות

חטיפים
מתוקים

מרשמלו

חטיפים
מלוחים

סוכריות

שוקולדים

המבצע אינו כולל חטיפים מתוקים ושוקולדים

שלב ג' - דיון בעקבות התחושות הנלוות לגילוי ההטעיה בפרסום וחוסר ההוגנות המשתמע ממנה

הצעה לשאלות לדיון:

- כיצד הרגשתם כאשר ראיתם שהסכום הכולל של המוצרים גבוה בהרבה? (תדהמה, כעס, אכזבה שלא נוכל לקנות את כל מה שרצינו, עוגמת נפש שגילינו זאת רק "בקופה")
- אילו הבדלים זיהיתם בין הקטלוג הפרסומי של החנות לבין התקנון המלא? (ההבדלים מקורם בשינוי תנאי המבצע והרכישה של הכיבוד, הגלגיליות והדי. ג"י)
- האם יכולתם להפעיל שיקול דעת אמיתי לפני הקנייה, בהסתמך על הקטלוג הפרסומי של החנות?
- מדוע לדעתכם החנות אינה מפרסמת את התקנון המלא יחד עם הפרסום הרגיל?
- האם זכיתם ליחס הוגן, כצרכני חנות "מסיבה בריבוע"? (ממש לא! הקטלוג הפרסומי של החנות אינו מדויק ואינו שלם והוא מסתיר את תנאי הרכישה והמבצע האמיתיים, שמשנים משמעותית את המחיר הסופי, לרעת הצרכן)
- אילו רגשות עולים אצלנו כאשר אנו חשים כי נהגו כלפינו בחוסר הגינות? האם נשוב לקנות בחנות שאינה נוהגת בהגינות בלקוחותיה?
- בתחתית הקטלוג הפרסומי של החנות נכתב: "המחירים בכפוף לתקנון". מהי המשמעות של מושג זה? מה תעשו בפעם הבאה שתתקלו בו?
- דמיינו שאתם בעלי חנות אחרת לציוד למסיבות. אתם רוצים לפרסם את חנותכם אולם אינכם רוצים לנהוג בחוסר הגינות. כיצד תפרסמו את החנות?

שלב ד' - סיכום השיעור

בשיעור זה נתקלנו **בחוסר הגינות בצרכנות שמקורו בהטעיה בפרסום**. כאשר אין בידינו מידע אמין, שלם ומדויק, אין לנו את היכולת לקבל את ההחלטות הנכונות עבורנו, כי אנו לא רואים את התמונה המלאה. ראינו זאת כאשר ניסינו לקבל החלטות לפי פרסום שהמידע בו היה לוקה בחסר.

בצרכנות אנו נתקלים פעמים רבות במקרים שבהם בתי העסק מנסים בכל כוחם לפרסם את המוצרים בצורה לא הוגנת כדי לגרום ללקוחות להגיע לבית העסק שלהם. לעתים בתי עסק נוהגים בחוסר שקיפות ומסתירים מידע. נתקלנו במושג "בכפוף לתקנון" וגילינו כי מדובר בסייג שכתוב באותיות קטנות אך השלכותיו על המחיר גדולות מאוד. מאחורי המושג הזה אנו עשויים למצוא שינוי ניכר בתנאי המבצע והרכישה של המוצר, שינוי שלא ייתן לצרכנים את ההטבות שהובטחו להם בפרסומי החברה ושיוביל לתשלום גבוה בהרבה לבית העסק. כדאי שנלמד לשים לב למושג זה, משום שחנויות רבות "מחביאות אותו" בתחתית הפרסום כדי לפתות אותנו לבוא ולקנות במחירים שהם רק לכאורה "משתלמים". בסוף אנו מגלים שגם המחיר לא משתלם וגם העסקה אינה הוגנת ואנו מתאכזבים ומתעצבנים.

לסיכום, נשאל את התלמידים: אילו כלים עומדים לרשותנו, הצרכנים, כדי להתגונן מפני בתי עסק לא הוגנים?

בשיעור הבא נדון בכלים אלו ונתרגל את השימוש בהם כדי שנדע לזהות טוב יותר הטעיות בפרסום וחוסר הוגנות בצרכנות, וכדי שנשכיל להתמודד עם מצבים אלו בצורה המיטבית.

שיעור 3 בלשי הגינות

מטרות

- התלמידים ילמדו להביט בעין ביקורתית על פרסומות ושלטי מבצע בדגש על מידת הגינותם של הפרסומים.
- התלמידים יקבלו כלים שיסייעו להם לבדוק את כדאיותם של הפרסומות ושלטי המבצע, כך שיוכלו לחשב את עלותו האמיתית של המוצר, מעבר למה שמוצג בפרסומת.
- התלמידים יתנסו בבניית פרסומים: הוגנים ולא הוגנים.
- התלמידים יתרגלו בעיות בשברים פשוטים ובהשוואת שברים.

נושאים בתוכנית הלימודים במתמטיקה

- שאלות בשברים פשוטים
- השוואת שברים

מהלך השיעור

- שלב א' - "קניות לטיול": מציאת הקנייה המשתלמת והפרסום ההוגן בעזרת חישובים מתמטיים.
- שלב ב' - "מפרסמים מוצרים": בניית אריזות מוצרים ופרסום נלווה.
- שלב ג' - "קניון המוצרים": זיהוי אריזות הקנייה המשתלמות וההוגנות ביותר.
- שלב ד' - סיכום השיעור והיחידה כולה.

עזרים:

- "קניות לטיול": דף עבודה אישי (נספח 1) - יש להדפיס עותק אחד לכל תלמיד.
- "מפרסמים מוצרים": הנחיות לפעילות (נספח 2) - יש להדפיס עותק אחד לכל 3-4 תלמידים.
- כלי כתיבה, טושים ודפים לצורך הכנת הפרסומים לפעילות "מפרסמים מוצרים".
- "קניון המוצרים": דף עבודה אישי (נספח 3) - יש להדפיס עותק אחד לכל תלמיד.

שלב א' - "קניות לטיול": חשב... וקנה!

מטרת הפעילות היא תרגול חישובים בשברים פשוטים ובהשוואת שברים לצורך מציאת הקנייה המשתלמת ביותר ולצורך חשיפת מידת ההגינות של הפרסום.

מהלך הפעילות:

מחלקים לכל תלמיד עותק אחד מדף העבודה: "קניות לטיול" (נספח 1), ומבקשים מהתלמידים לענות רק על חלק א' בשלב הראשון:

נספח 1 - דף עבודה: "קניות לטיול"
 עליכם לקנות פנסים קטנים לכל תלמידי הכיתה לצורך אחת מהפעילויות המתוכננות בטיול השנתי. בכיתה 29 תלמידים. כל תלמיד מחויב בפנס. הפנסים נמכרים באריזות בגדלים שונים ובמחירים שונים:

חלק א': עליכם למצוא את הרכב האריזות שיכלול את כמות הפנסים הדרושה לתלמידי הכיתה במחיר הזול ביותר. תוכלו להיעזר בטבלה שלהלן:

המחיר הכולל של כל האריזות הנדרשות	כמות הפנסים המתקבלת מכל האריזות הנדרשות	הרכב האריזות הנדרש (איזו כמות של אריזות צריך מכל סוג)

חלק ב': עליכם לארגן את הנתונים בטבלה ולבדוק: מהו מחירו של פנס בודד בכל אחת מן האריזות?

מחיר לפנס בודד	מחיר האריזה	כמות פנסים באריזה

מארה: בחלק א' בדף העבודה "קניות לטיול" מתבקשים התלמידים לחשב את הרכב האריזות שניב 29 פנסים במחיר הזול ביותר. להלן תשובות אפשריות:

המחיר הכולל של כל האריזות הנדרשות	כמות הפנסים המתקבלת מכל האריזות הנדרשות	הרכב האריזות הנדרש (איזו כמות של אריזות צריך מכל סוג)
38 ש"ח	30	אריזה של 12 פנסים 1x אריזה של 10 פנסים 1x אריזה של 8 פנסים 1x
38 ש"ח	29	אריזה של 10 פנסים 1x אריזה של 8 פנסים 2x אריזה של 3 פנסים 1x

שימו לב שבמחיר של 38 ש"ח ניתן לקנות 29 פנסים או 30 פנסים - באיזו מן האפשרויות נבחר?

נשאל את התלמידים:

האם במקרה הזה כדאי/משתלם לקנות כמות גדולה יותר ממה שצריך? הסבירו.
(במקרה זה מספיק לקנות את כמות הפנסים הקרובה ביותר למספר התלמידים, לפי היצע האריזות הקיים. מצד שני, אולי עדיף לקנות כמה פנסים רזרביים למקרה של אובדן או שבירת פנס. חבל שהפעילות תיפגע בשל מקרים כאלו)

תנו דוגמאות למקרים שבהם משתלם יותר לקנות כמות גדולה יותר ממה שצריך ודוגמאות למקרים שבהם זה לא משתלם.

(דוגמה אפשרית מקניית מצרכי מזון: כדאי לפעמים לקנות במבצע כמות גדולה יותר של מזון שנשמר לאורך זמן אם יש לנו צורך בו ואם יש לנו מקום לאחסן אותו. לעומת זאת, אם המבצע מציע לנו כמות גדולה מאוד של מוצרים שעלולים להתקלקל, עדיף לא לנצל אותו כי לא בטוח שנספיק ליהנות מהקנייה)

מארה: בחלק ב' בדף העבודה "קניות לטיול" מתבקשים התלמידים לבדוק מהו מחירו של פנס בודד בכל אחת מן האריזות. להלן התשובות:

מחיר לפנס בודד	מחיר האריזה	כמות פנסים באריזה
שקל ועשרים וחמש אגורות = 1.25 ש"ח	15 ש"ח	12
שקל ושלושים אגורות = 1.30 ש"ח	13 ש"ח	10
שקל ועשרים וחמש אגורות = 1.25 ש"ח	10 ש"ח	8
שקל ושישים ושבע אגורות = 1.67 ש"ח	5 ש"ח	3

מארה: החישוב ייעשה על ידי חילוק שלם בשלם וקבלת תשובה שהיא שבר. לאחר מכן ייעשה תרגום לשקלים ולאגורות באמצעות השאלה "כמה אגורות הן רבע שקל?" (מציאת חלק משלם).

נבקש מהתלמידים לפתור את חלק ב' בדף העבודה "קניות לטיול" ונשאל:

האם לדעתכם יש חבילות שנמכרות בצורה בלתי הוגנת? אם כן, הסבירו מדוע. (באריזה שבה 3 פנסים בלבד, המחיר לפנס בודד גבוה יותר ולכן אינו משתלם. באריזות האחרות מחירו של פנס בודד נמוך יותר ולכן משתלם יותר. הפרסום של האריזה הקטנה כ-'אריזה במחיר מיוחד' הוא פרסום לא הוגן שמוליך שולל את הצרכן. כמו כן, ניתן לראות כי אריזה יותר גדולה היא לא בהכרח יותר זולה, כפי שרבים נוטים לחשוב. המחיר ליחידה באריזה של 8 ובאריזה של 12, זהה).

האם נתקלתם פעם בפרסום שמטעה את הצרכן לגבי כדאיות הקנייה? פרסום שבו המוצר מפורסם בצורה מושכת ומפתה אך למעשה הקנייה אינה משתלמת לצרכן?

לצערנו, תופעות של פרסום לא הוגן נפוצות מאוד בעולם הצרכנות. כדי להתמודד עם התופעה בצורה טובה יותר, נלמד בפעילות הבאה כיצד לזהות פרסום לא הוגן ואף נבנה פרסומים צרכניים בעצמנו.

שלב ב' - "מפרסמים מוצרים": בניית אריזות מוצרים ופרסום נלווה

מטרת הפעילות היא העלאת המודעות של התלמידים להשפעתו של הפרסום ולמידת ההגינות שהוא משקף. המטרה מושגת באמצעות בניית אריזות מוצרים ופרסום נלווה מזווית העוסקים והמפרסמים.

מהלך הפעילות:

יש לחלק את התלמידים לקבוצות עבודה של 3-4 תלמידים בקבוצה ולחלק לכל קבוצה עותק אחד של **נספח 2** (מופיע בעמוד 31) ובו פירוט המשימה:

בחירת מוצר אחד והרכבת אריזות מכירה שונות עבור אותו מוצר בגדלים ובמחירים שונים, כפי שהודגם בפעילות הקודמת. **על התלמידים להציע למכירה את אחת האריזות במחיר בלתי הוגן במכוון.**

בשלב השני התלמידים יכינו **פרסומים אטרקטיביים לכל אחת מהאריזות שיציעו למכירה.** על הפרסום להיות מושקע מבחינת ניסוח ועיצוב כך שהצגת המוצר תמשוך את הקונים הפוטנציאליים.

שלב ג' - "קניין המוצרים":

זיהוי אריזות הקנייה המשתלמות וההוגנות ביותר

מטרת הפעילות היא שיפור היכולת להבחין בין קנייה משתלמת לקנייה שאינה משתלמת, הן בעזרת חישובים מתמטיים והן בעקבות בחינת הגינות הפרסום.

יש לחלק לכל תלמיד עותק אחד מדף העבודה: "קניין המוצרים" (נספח 3 - מופיע בעמוד 32), ולהזמין את כל תלמידי הכיתה להסתובב בין הפרסומים השונים ולהתרשם מ"קניין המוצרים" הכיתתי.

כל תלמיד יתבקש לבחור 4 מוצרים שונים מ"קניין המוצרים" ולזהות איזו אריזה מבין האריזות המוצעות באותם 4 מוצרים נבחרים איננה משתלמת מבחינת המחיר ואיננה הוגנת מבחינת הפרסום.

שלב ד' - סיכום השיעור והיחידה כולה

מה ניתן ללמוד מפעילות "קניין המוצרים"?

(שמוטב שנבדוק היטב פרסומים לפני הקנייה, שבעזרת שימוש בחישובים מתמטיים נוכל להיות צרכנים נבונים יותר, שקל מאוד להתבלבל ולרכוש מוצרים במחירים לא משתלמים אם הולכים שולל אחר פרסום מטעה ולא הוגן)

האם אנו יכולים להיתקל במקרים כמו שראינו כאן גם בחנויות ובבתי עסק אמיתיים?

מדוע לדעתכם עשוי עסק לפרסם את מוצריו בצורה לא הוגנת? מהם מניעיו?
(רווח מהיר בטווח הקצר)

מה לדעתכם עשויים להפסיד בעלי עסק שמתנהלים בצורה בלתי הוגנת ונוקטים בפרסום מטעה?

(פגיעה במוסריות של בעלי העסק, פגיעה במוניטין - בשמו הטוב של העסק, אובדן לקוחות)

כיצד נוכל למנוע חוסר הגינות מצד בעלי עסק כלפי צרכנים?

(באמצעות הקפדה על חישובים מתמטיים לפני כל קנייה ובאמצעות בחינת הגינות הפרסום והעסק)

אילו "מסיחים" עלולים לבלבל אותנו בפרסומות?

(פרסום "מוזל" על מחירים שאינם באמת מוזלים, אותיות גדולות, צבעים חזקים, מילים שמטרתן לרגש כגון: "אף פעם לא הרגשת כל כך טוב" או מילות ציווי ופיתוי כגון: "קנו עכשיו", "רק היום" וכדומה)

נספח 2 - הנחיות לפעילות: "מפרסמים מוצרים"

שלום רב!

אתם קבוצת שיווק ופרסום המעוניינת למכור מוצר מסוים.

1. **בחרו את המוצר** שתרצו למכור. זכרו כי תצטרכו למכור אותו באריזות, לכן כדאי שתבחרו מוצר קטן יחסית (חטיפים, קלפים וכדומה, ולא מוצרים כגון אופניים, פלייסטיישן).
2. קבעו את **מחיר המוצר**.
3. כדי למכור כמות גדולה יותר של יחידות מאותו מוצר, יהיה עליכם **ליצור מגוון אריזות מכירה** במחירים שונים. קחו בחשבון כי מי שקונה מכם את המוצר יזדקק ל-35 יחידות לפחות. נסו להתאים את כמות הפריטים באריזות השונות לכמות זו.
4. **קבעו מחיר שונה** לכל אחת מן האריזות, בהתאם לכמות המוצעת באריזה.
5. אחת מן האריזות צריכה להיות **בלתי משתלמת לצרכן**. כלומר, המחיר ליחידה באותה אריזה צריך להיות גבוה מהמחיר של המוצר ביתר החבילות.
6. המטרה שלכם היא להעניק פרסום מאוד מפתה ומושך לאותה אריזה, כך שצרכנים אחרים לא ישימו לב שהיא אינה משתלמת. למעשה, זהו **פרסום לא הוגן**.
7. עליכם לפרסם את מכירת כלל האריזות ככל יכולתכם בעזרת הצגה מושכת של המוצר ואריזות המבצע השונות. השתמשו במילים כמו "מבצע!", "מחיר מיוחד", "קנה יותר - תרוויח הרבה יותר" וכדומה. עצבו את המודעה שלכם בצורה מושכת, בצבעים חזקים ובאותיות גדולות, וכך תמשכו את הקהל לקנות את המוצר שלכם.

נספח 3 - דף עבודה: "קניון המוצרים"

שלום רב, הגעת לקניון המוצרים! לפניך מוצרים רבים למכירה. אתה מעוניין לקנות 4 מוצרים לכיתתך, המונה 35 תלמידים. עליך לבדוק היטב את האריזות המוצעות לך במוצרים שתבחר. היעזר בדף זה כדי לגלות אילו אריזות משתלמות יותר, אילו אריזות משתלמות פחות ואילו אריזות אינן משתלמות כלל. בהצלחה!

שם המוצר: _____ מחיר ליחידה: _____

מחיר ליחידה	מחיר האריזה	כמות המוצרים באריזה

שם המוצר: _____ מחיר ליחידה: _____

מחיר ליחידה	מחיר האריזה	כמות המוצרים באריזה

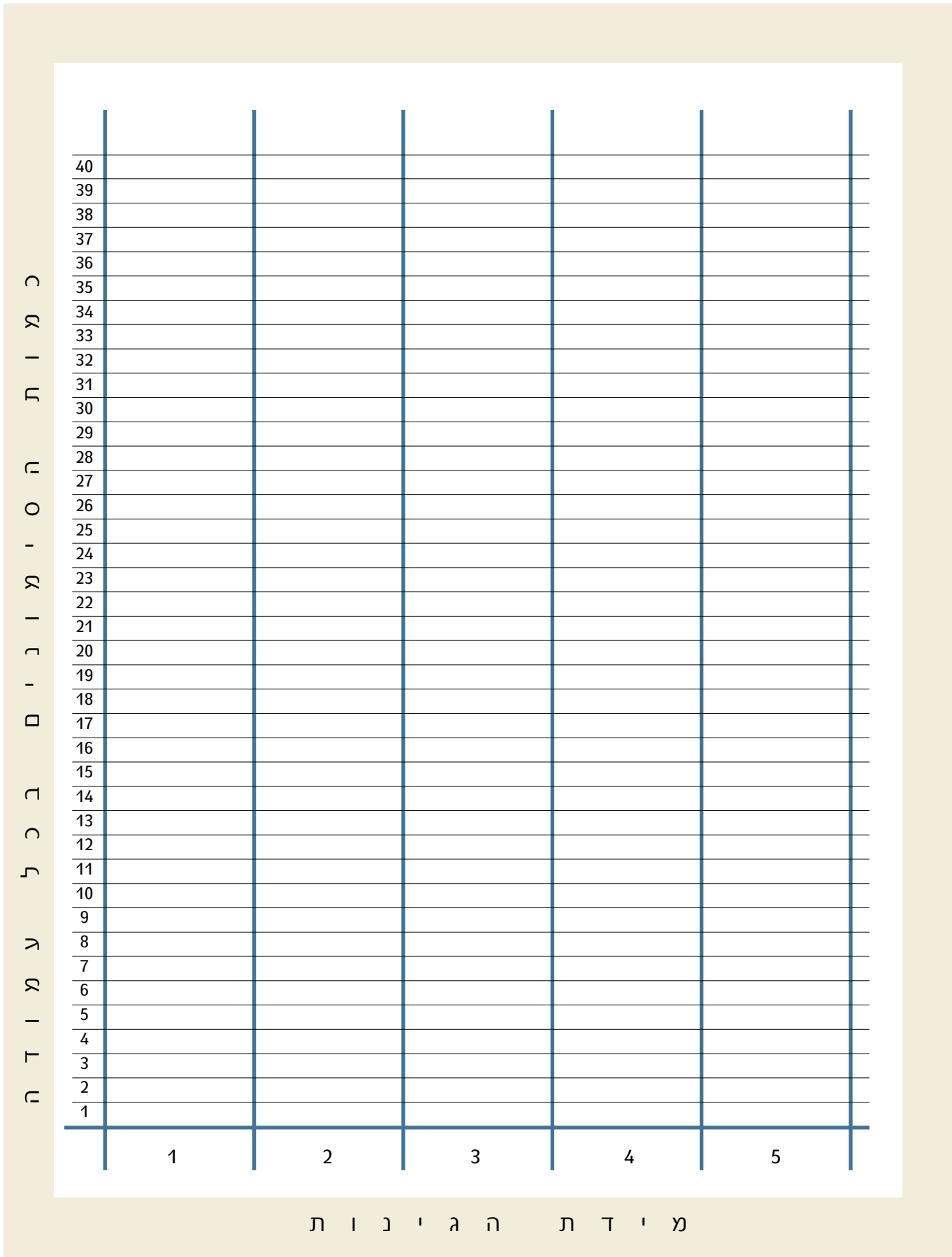
שם המוצר: _____ מחיר ליחידה: _____

מחיר ליחידה	מחיר האריזה	כמות המוצרים באריזה

שם המוצר: _____ מחיר ליחידה: _____

מחיר ליחידה	מחיר האריזה	כמות המוצרים באריזה

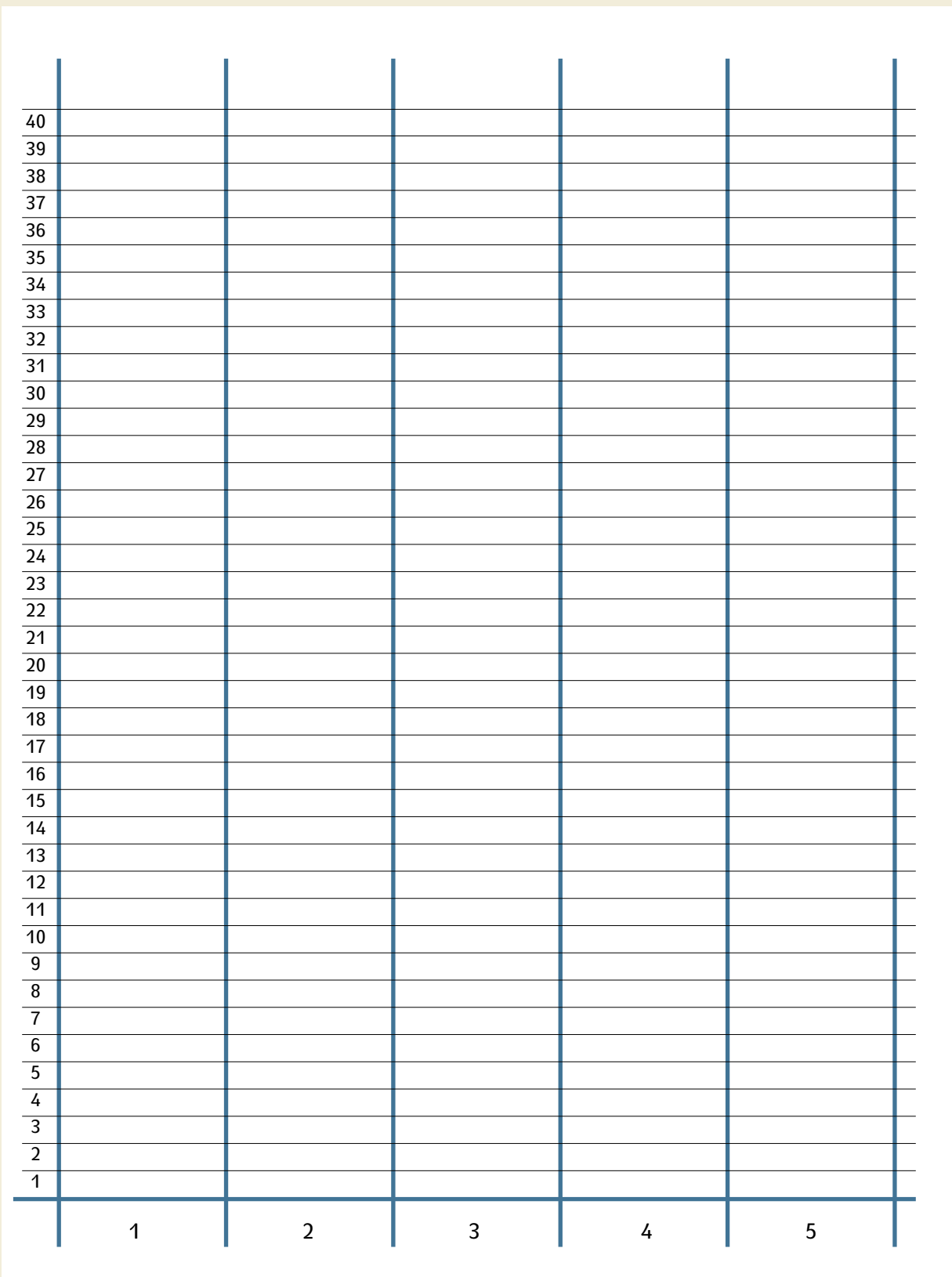
מקרה הגינות מספר 1 - בונוס לקופצים לגובה

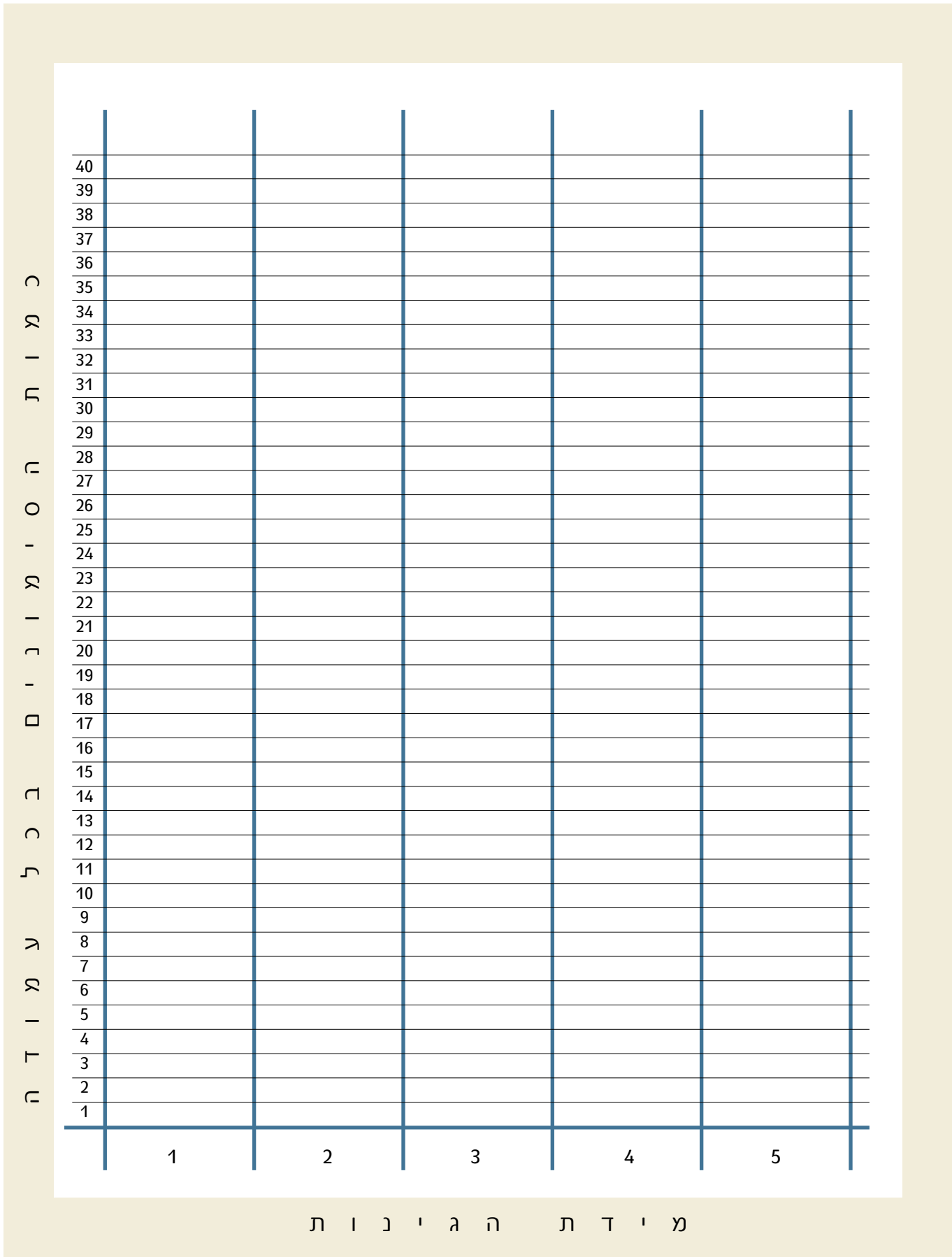
מקרה הגינות מספר 2 - משחקי מחשב

כ
מ
ו
ת
ה
ס
י
מ
ו
נ
י
ם
ב
כ
ל
ע
מ
ד
ה

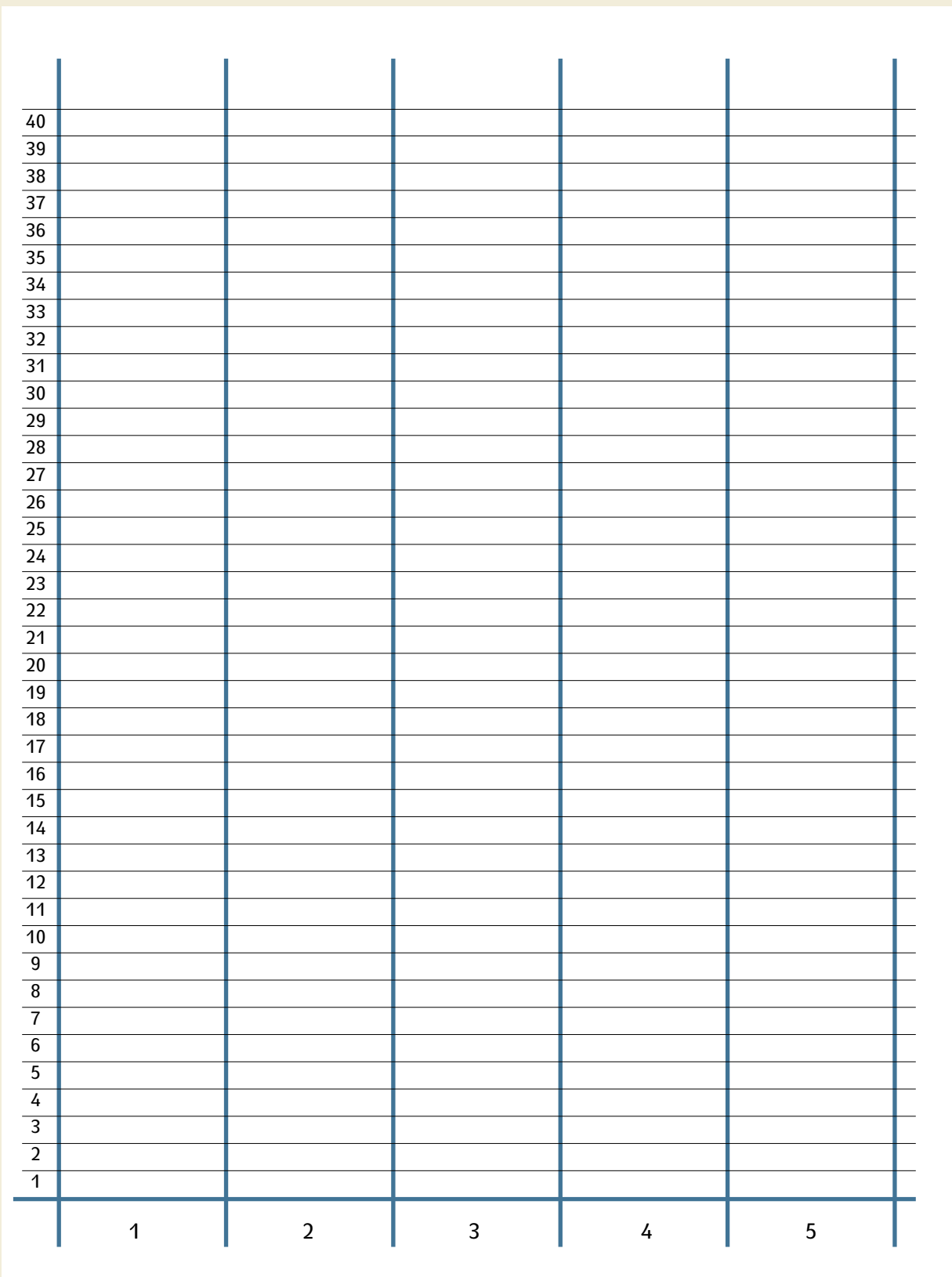
מ
י
ד
ת
ה
ג
י
נ
ו
ת

מקרה הגינות מספר 3 - שקיות הממתקים של עידו

מקרה הגינות מספר 4 - המטבע של שלי

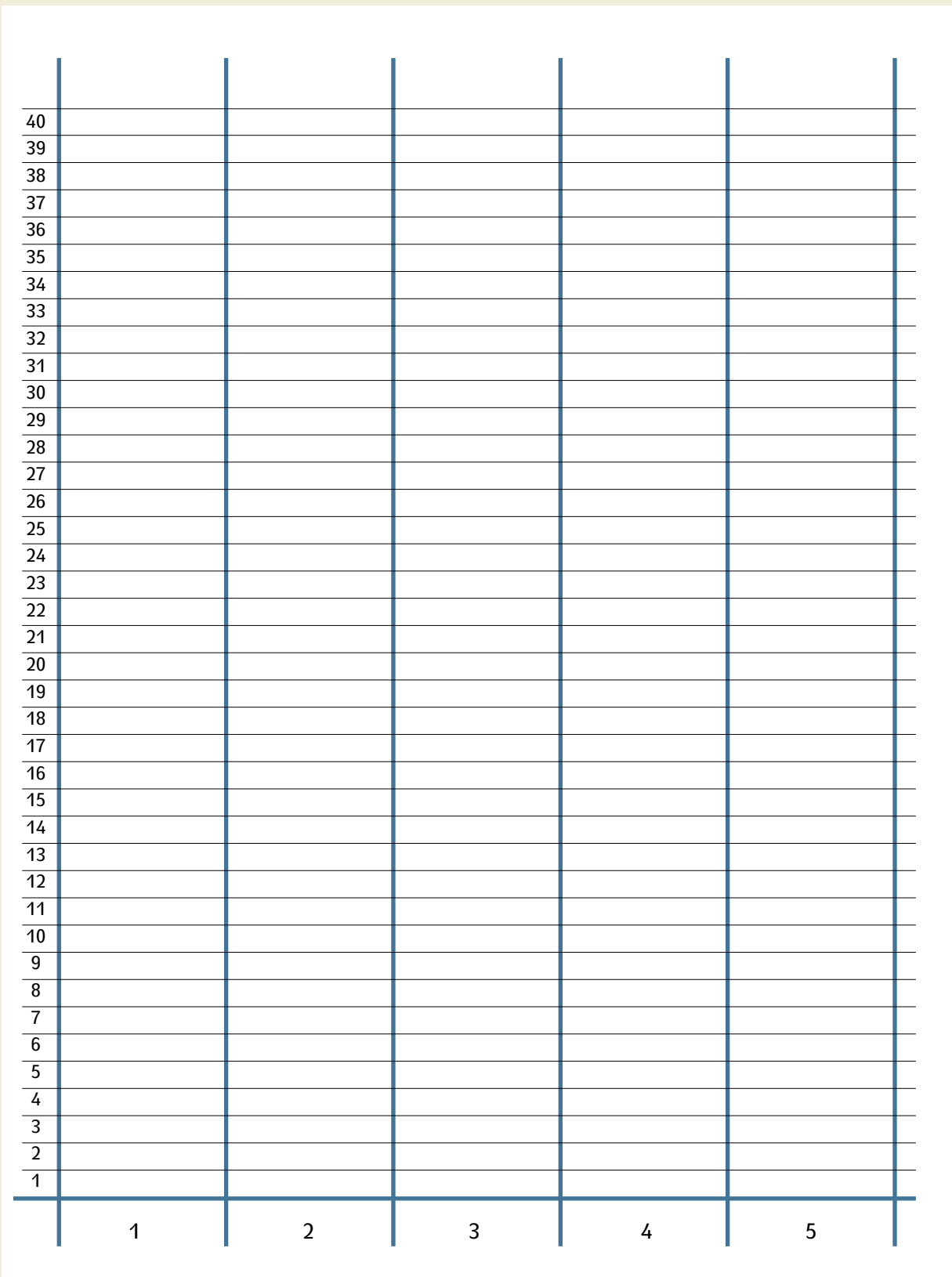
ה ד ו מ ע ל כ כ ב ם י נ ו מ י ס ה ת ו א כ

מ י ד ת ה ג י נ ו ת

מקרה הגינות מספר 5 - הבייביסיטר

כ
מ
ו
ת
ה
ס
י
מ
ו
נ
י
ם
ב
כ
ל
ע
מ
ד
ה

מ
י
ד
ת
ה
ג
י
נ
ו
ת

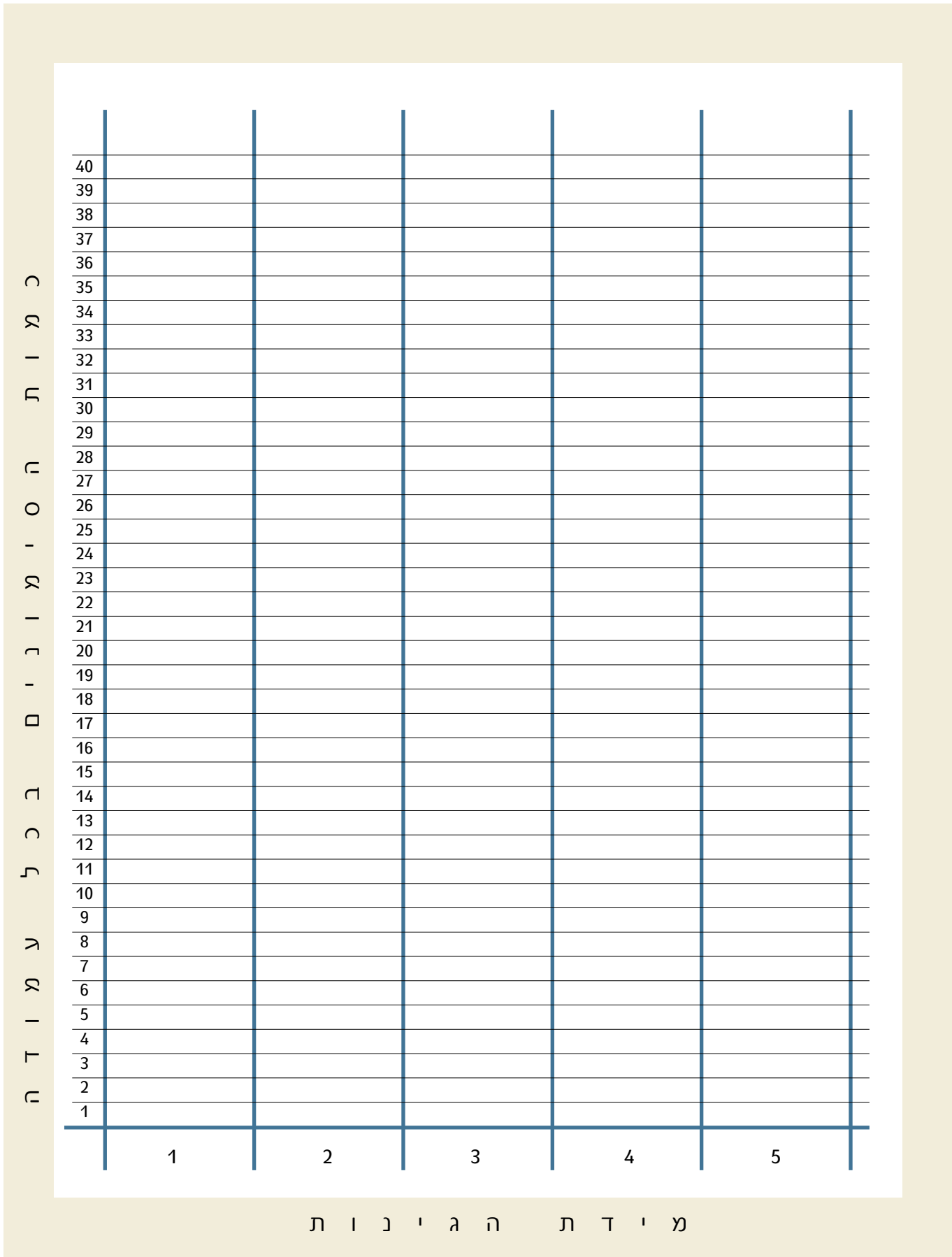
מקרה הגינות מספר 6 - יום שישי בסופר

כ
מ
ו
ת
ה
ס
י
מ
ו
נ
י
ם
ב
כ
ל
ע
מ
ד
ה

40					
39					
38					
37					
36					
35					
34					
33					
32					
31					
30					
29					
28					
27					
26					
25					
24					
23					
22					
21					
20					
19					
18					
17					
16					
15					
14					
13					
12					
11					
10					
9					
8					
7					
6					
5					
4					
3					
2					
1					
	1	2	3	4	5

מ י ד ת ה ג י נ ו ת

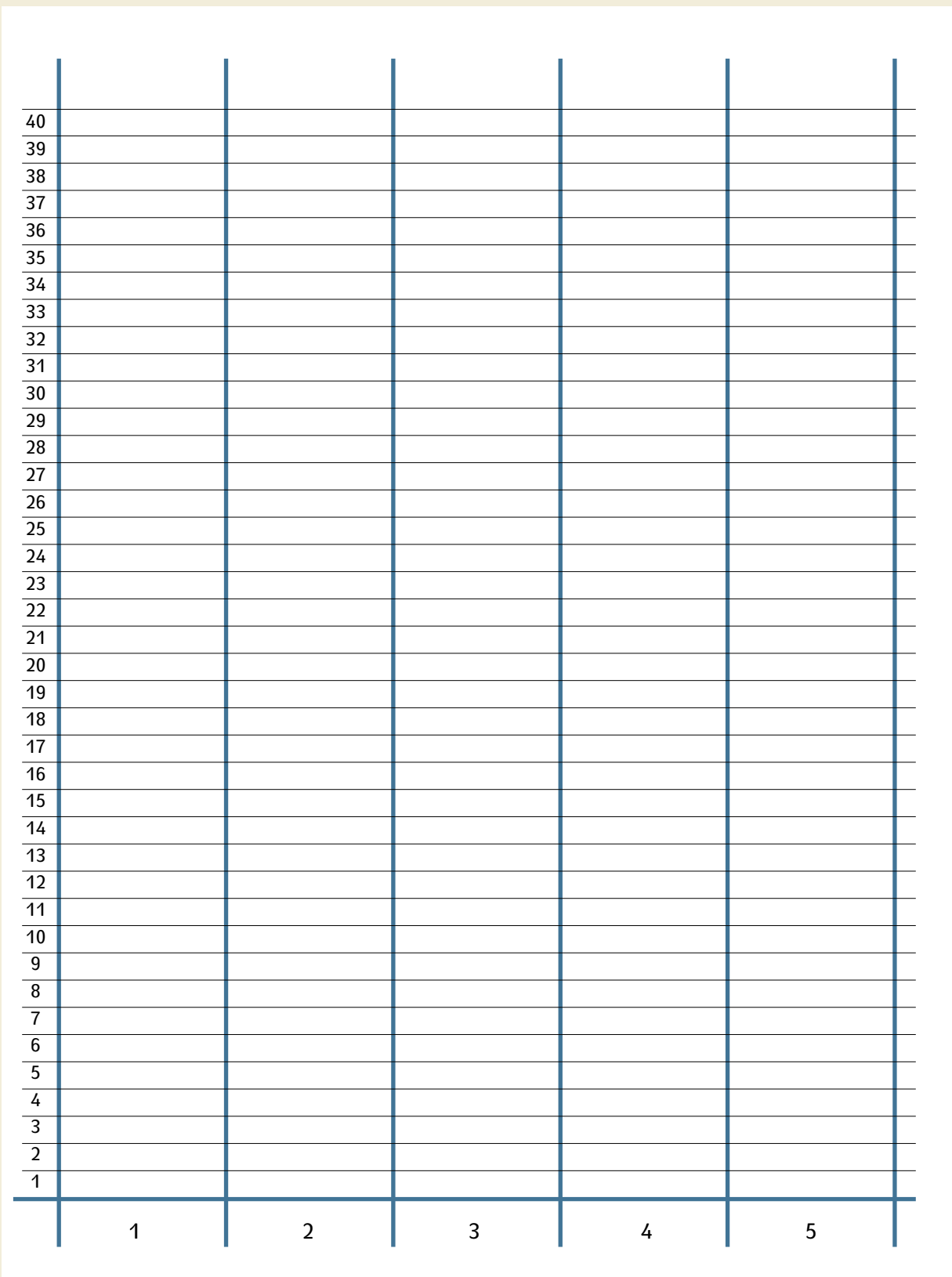
מקרה הגינות מספר 7 - חור בחולצה

מקרה הגינות מספר 8 - השטר שנפל מהכיס

כ
מ
ו
ת
ה
ס
י
מ
ו
נ
י
ם
ב
כ
ל
ע
מ
ד
ה

מ
י
ד
ת
ה
ג
י
נ
ת